

लाईक, शेयर इत्यादी

स्नेहा आणि तुषार मला भेटायला आले होते. दोघांचं चांगलंच भांडण झाल्याचं त्यांच्या चेहऱ्यावरून दिसत होतं. खरेतर त्यांच्या भांडणाचा विषय अगदीच हास्यास्पद होता. पण हसण्यावारी नेण्यासारखा मुळीच नाही.

तर प्रसंग असा घडला होता की लग्नाच्या पहिल्या वाढदिवसाला तुषारने स्नेहाला अतिशय रोमांटिक डिनरला नेलं होतं. साहजिकच स्नेह अतिशय खुशीत होती. दुसऱ्या दिवशी ती ऑफिसमध्ये गेल्या गेल्या तिच्या मैत्रिणीने, आसावरीने "कसा झाला डिनर?" असं विचारलं. वास्तविक पाहता स्नेहाने या डिनरबद्दल कोणालाच सांगितलं नव्हतं. तिला वाटत होतं ही गोष्ट अगदी फक्त आपल्या दोघांची असावी. आणि मग तिला आसावरीकडूनच समजलं की काल हॉटेलमध्ये असताना तुषारने थेट फेसबुकवर 'डिनर डेट' विषयी लिहिलं होतं. ज्या गोष्टीला ती अगदी दोघांचंच स्पेशल असं समजत होती, त्याच गोष्टीला तुषारने चक्क ग्लोबल चावडीवर जाहीर केलं होतं. झालं. मग यावरून त्यांच्यात जोरदार भांडण सुरु झालं. "माझे फोटो तू फेसबुकवर कधीच लाईक करत नाहीस. इतरांचे मात्र करतोस..." अगदी या पातळीपर्यंत त्यांचं भांडण झालं. त्या दिवशी ते दोघे एकमेकांशी बोलले नाहीत. मध्ये दोन तीन दिवस गेले. आणि मग एका सकाळी पुन्हा भडका उडाला. "तो फोन आधी बाजूला ठेव पाहू. मी बसले आहे ना इथे..." , स्नेहा कडाडली. सकाळी सगळ्या कुटुंबाने एकत्र चहा प्यायला बसले असताना छान गप्पा मारायची तिची लहानपणापासूनची सवय. पण उठल्या उठल्या नवऱ्याने आपला मोबाईल उघडून फेसबुक आणि ट्विटर बघावं हे तिला साफ नामंजूर होतं. सतत मोबाईल किंवा लैपटॉप मध्ये डोकं खुपसून बसलेला आपला नवरा बघून स्नेहाला राग येऊ लागला होता. अखेर आपली भांडणं खूपच होत आहेत असं जाणवून दोघे माझ्याकडे समुपदेशनासाठी आले होते.

दोघांनीही हे मान्य केलं की एकमेकांना अधिक वेळ आपण द्यायला हवा. मग यातून काहीतरी मार्ग काढायचं त्यांनी ठरवलं. अधिक चर्चा केल्यावर एकमेकांसाठीच्या वेळात दोघांनीही आपल्या मोबाईलला हात लावायचा नाही असा अलिखित करारच केला त्यांनी. गोष्ट वाटते तितकी सोपी नव्हती. सुरुवातीला केवळ तुषारच नव्हे तर शांभवीलाही जड गेलं. कारण ती अगदी सतत मोबाईलमध्ये डोकं खुपसून सोशल मिडिया बघत बसणारी नसली तरी अनेकदा ते दोघे एकत्र असताना तिच्या आईचा किंवा एखाद्या मैत्रिणीचा फोन हमखास यायचा. आता दोघांनी मिळून केलेला नियम लागू असल्याने दोघांनाही फोन घ्यायला मनाईच होती ना! त्या दोघांचं कौतुक असं की दोघांनीही हा केलेला करार कसोशीने पाळला. आता त्यांच्यातली भांडणं पण कमी झाली आहेत. एकमेकांची स्पेस जपत, पण तरीही, आभासी दुनियेमधल्या व्यक्तीपेक्षा प्रत्यक्ष समोर असणाऱ्या जोडीदाराला अधिक महत्व देण्याची सवय दोघांनी लावून घेतली आहे.

गेल्या आठ दहा वर्षांत इंटरनेट आणि माहिती तंत्रज्ञानाचा झपाटा एवढा वाढला आहे की माझ्या पिढीतली कित्येक मंडळी चक्रावून जातात. अगदी आत्ता आत्ताची आठवण ताजी आहे जेव्हा महिनोमहिने नंबर लावल्यावर घरी फोन यायचा. पाच-पंचवीस घरांच्या बिल्डींगमध्ये एकूण चार-पाच फोन होते. पण हळूहळू मोबाईल फोन्स, इंटरनेट यांनी आपलं विश्व व्यापून टाकलं. आधी 'ऑर्कुट', मग हळूहळू ऑर्कुट बाद ठरून त्यांची जागा फेसबुक आणि ट्विटरने घेतली. सोशल

मिडियामधली ही स्थित्यंतरंही अगदी अलीकडची. प्रचंड वेगात घडणारी. मोबाईल फोन रंगीत स्क्रीनचा असणं आणि त्यावर एखादं गाणं रिंगटोन म्हणून ठेवणं ही मोबाईलमधली क्रांती आहे असं वाटेपर्यंत टच स्क्रीन मोबाईल आलेदेखील आणि मग हाताहातात स्मार्ट फोन दिसायला लागले. इंटरनेट मोबाईलवरच आले. हातातल्या मोबाईलवरून ईमेल्स बघता येऊ लागले, फेसबुकवर वेळ घालवता येऊ लागला, लिखाण करता येऊ लागले, खेळता येऊ लागले, आणि अशा असंख्य गोष्टी... ज्यासाठी पूर्वी कम्प्युटर, वर्तमानपत्र, टीव्ही, वही-पेन या गोष्टींची गरज पडत होती त्या सगळ्याला मिळून एकच यंत्र हातात आलं- मोबाईल! एखाद्या आवडणाऱ्या व्यक्तीबरोबर भरपूर वेळ घालवलात की मग त्या व्यक्तीची सवय होते. तसंच मोबाईलचं ! या हातात मावणाऱ्या खेळण्याने आपल्या आयुष्याला अक्षरशः व्यापून टाकलं आहे.

मोबाईलची सवय ही व्यसनात कधी बदलते कळतही नाही. मी कित्येकांना उगीचच हातातला मोबाईल उघडून परत बंद करताना बघते. फोन किंवा मेसेज आला तर तो वाजणार असतोच. पण तरीही अस्वस्थपणे 'काही आलंय का?' असं बघणारे असंख्य आहेत. गंमतीचा भाग म्हणजे त्यांना स्वतःलाही कळत नाही की ते असं करत असतात. हा अस्वस्थपणा म्हणजे व्यसनच आहे एक प्रकारचं. शिवाय मोबाईल उघडून बघतात याचा अर्थ अनेकदा फेसबुक-ट्विटर उघडून बघतात. कारण सोशल मिडीयाचीही सवय लागते जी पटकन व्यसनात बदलू शकते. दिवसभरात फेसबुक उघडलं नाही तर अस्वस्थपणा येणारे माझ्या ओळखीत आहेत. देशी दारू पिणाऱ्या माणसाने उंची परदेशी दारू घ्यायला सुरुवात केली तर त्याचे दारूचे व्यसन सुटले असे म्हणले जात नाही तसेच कालचे ऑर्कुटचे व्यसन आज फेसबुकमध्ये बदलले, आजचे फेसबुकचे व्यसन परवा ट्विटरमध्ये बदलेल, तेरवा अजून काहीतरी आले म्हणून व्यसन सुटले असे होत नाही.

नात्यांच्या सदर्भने हे सगळं विस्ताराने मांडायचा उद्देश हा की, सोशल मिडिया आणि अतिस्मार्ट फोन्स यांच्या व्यसनाकडे झुकणाऱ्या सवयीमुळे, 'आपल्याला बरेच माहिती आहे' हा आभास आणि दिखावा या दोन गंभीर आजारांची लागण होण्याची शक्यता आहे. पहिली गोष्ट 'अहं'ला जन्माला घालते आणि दुसरी अप्रामाणिकपणाला. नातेसंबंध टिकवताना-फुलवताना अहं आणि अप्रामाणिकपणा हे दोन सर्वात मोठे अडथळे असतात. त्याच गोष्टींना आपल्या सवयी खतपाणी घालणार असतील तर यांना वेळीच पायबंद घालणे आवश्यक आहे नाही का? कारण तुमचा जोडीदार तुमच्यासोबत आयुष्यभर राहणार आहे... त्याच्या/तिच्यासोबतच तुम्हाला सुखी संसार करायचा आहे. फेसबुकवर 'लाईक' करणाऱ्यांसोबत नव्हे! या सगळ्या आधुनिक गोष्टींचा रेटा एवढा जबरदस्त आहे की व्यक्ती-व्यक्ती मधलं नातं फुलवण्याच्या प्रक्रियेसाठी आपल्याला स्वतःलाच सातत्याने भानावर आणावं लागतं. अन्यथा आपण वाहवत इतके दूर जाऊ की कदाचित त्यावेळी परतीचा मार्ग अधिकच कठीण बनलेला असेल. आणि म्हणूनच सातत्याने, दर थोड्या कालावधीने या विषयावर वेगवेगळ्या मंचांवर चर्चा व्हायला हव्यात, मंथन व्हायला हवे.